

کتابشناسی علوم قرآن

محمد علی هاشم زاده

۱. آثار الحنابلة فی علوم القرآن، (عربی) سعود بن عبدالله الفنیسان، سنی، اسکندریه: مطابع مکتب المصری الحدیث، ۳۳۳ص.
۲. آراء حول القرآن (عربی) سید علی فانی اصفهانی، شیعه، بیروت: دارالهادی، چاپ اول، ۱۴۱۱ق، ۲۱۶ ص؛ و نیز قم: ۱۷۲ص.
۳. آشنائی با قرآن (فارسی) وزارت آموزش و پرورش، تهران: وزارت آموزش و پرورش، ۱۹۷ص، و نیز تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۰ش، ۱۳۴ص.
۴. آشنائی با علوم قرآن (فارسی) سید محمد رادمنش، شیعه، تهران: نشر جامی، چاپ اول، ۱۳۷۰ش، ۲۵۵ص؛ و نیز تهران: انتشارات رسالت قلم، چاپ دوم ۱۳۷۲ش، ۲۷۱ص (با اضافات).
۵. آشنائی با علوم قرآن (فارسی) علی اصغر حلبی، شیعه، تهران: انتشارات اساطیر، چاپ اول، ۱۳۶۹ش، ۲۷۸ص.
۶. آشنایی با علوم قرآن (فارسی) جواد محدثی، شیعه، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۵ش، ۱۳۶ص.
۷. آشنایی با قرآن (فارسی) واحد آموزش عقیدتی، سپاه، تهران: شرکت چاپ و نشر ایران ش، ۲۰۴ص - آشنایی.
۸. آموزش علوم قرآن (فارسی) محمدهادی معرفت، شیعه، مترجم: ابومحمد وکیلی، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۱ به بعد (تاکنون سه جلد) عنوان اصلی (عربی): التمهید فی علوم القرآن.
۹. آموزش مجموعه ای از علوم قرآنی (فارسی) علی صحبت لو، شیعه، تبریز: انتشارات احرار، چاپ اول، ۱۳۷۵ش، ۱۶۸ص.
۱۰. آنچه باید از قرآن بدانیم (فارسی) عبدالرحمن انصاری، شیعه، قم: چاپخانه نهضت، ۱۳۷۱ش، ۱۵۹ص.
۱۱. ابجد العلوم (عربی) صدیق بن حسن القنوجی، م ۱۳۰۷ ق، دمشق، وزارة الثقافة ۱۹۸۸ م، ۳جلد.
۱۲. الاتقان فی علوم القرآن (عربی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، ۸۴۹ - ۹۱۱، سنی شافعی، بیروت، دمشق: دار ابن کثیر، چاپ اول، ۱۴۱۴ق، ۲جلد، ۱۲۹۹ص، تحقیق مصطفی دیب البغاء، بیروت: دارالکتب العلمیة، ۱۴۰۷ق، ۴۲۹ « ۴۵۴ص، بیروت: دارمکتبة الهلال، ۲جلد در یک مجلد، ۲۰۰ « ۲۰۸ص و... الاتقان یکی از کتب مهم و جامع علوم قرآنی و مهم ترین منبع پس از البرهان زرکشی است.
۱۳. الاحسان فی علوم القرآن (عربی) محمدبن احمد بن سعید حنفی، م ۹۳۰.

۱۴. الارتباط بين اللغة و الدين (عربی) كامل جميل ولويل، امارات: مؤسسه المنار، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق، ۲۷۲ص.
۱۵. ارشاد الرحمن... (عربی) عطيه الاجهوى، م ۱۹۰ق.
۱۶. اسماء القرآن الكريم فى القرآن (عربی) خمساوى احمد خمساوى، سنى، مصر: دارالتحرير، كتاب الجمهوريه، ۲۲۰ ص.
۱۷. الايجاز و البيان فى علوم القرآن (عربی) محمدصادق قمحاوى، سنى، قاهره، عالم الفكر، ۱۹۸۰م، ۲ جلد، ۲۰۷ « ۱۳۵ ص.
۱۸. بازگشت به قرآن (فارسی) مهدى بازرگان، شيعه، تهران: بنگاه ترجمه و نشر كتاب، ۱۳۶۰ ش، ۱۵۲ ص.
۱۹. بحار الانوار (عربی) محمدباقر مجلسى، شيعه، م ۱۱۱۰ق. اگر چه اين كتاب روائى است، ولى ۲ جلد آن يعنى جلد هاى ۸۹ و ۹۰ از چاپ بيروت و ۹۲ و ۹۳ از چاپ ايران، پيرامون مباحث علوم قرآن است.
۲۰. با قرآن بهتر آشنا شويم (فارسی) شمس الدين ربيعى، شيعه، تهران: انتشارات فقيه، ۱۳۶۱ ش، ۲۲۰ ص.
۲۱. بحث جديد عن القرآن (عربی) محمد صبيح، سنى، بيروت: دارالشروق، ۱۴۰۳، ۲۷۰ ص، عراق، مطابع الطناني، ۲۰۶ ص.
۲۲. بحثى درباره علوم قرآن (فارسی) عفيف عبدالفتاح طباره، سنى، ترجمه به فارسى: حبيب الله مرزوقى شميرانى، قم: انتشارات علامه، ۱۵۶ ص.
۲۳. بحثى در ترتيب آيات و سور (فارسی) ايرج گلجاني امير خيز، شيعه، پايان نامه کارشناسى ارشد دانشكده الهيات دانشگاه تهران، ۲۸۳ ص.
۲۴. بحوث حول علوم القرآن الكريم (عربی) محمدجواد سعيدى نجفى، شيعه، نجف: مطبعة الآداب، ۱۹۷۵م، ۳۴۷ص.
۲۵. بحوث فى تاريخ القرآن و علومه (عربی) سيد ابوالفضل ميرمحمدى، شيعه، بيروت: دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۰۰ق، ۳۵۷ص.
۲۶. بحوث فى القرآن الكريم (عربی) عبدالجبار شراره، شيعه، قم؛ مؤسسه النشر الاسلامى، چاپ اول، ۱۴۱۶ق، ۱۷۰ص.
۲۷. براعة الاستهلال فى فواتح القصائد و السور (عربی) محمد بدرى عبدالجليل، بيروت: المكتب الاسلامى، ۱۴۰۵ق، ۲۶۹ص.
۲۸. بررسى خصوصيات آيات و سور مكى و مدنى (فارسی) عبدالله جوان ملكوتى، شيعه، پايان نامه کارشناسى ارشد دانشكده الهيات دانشگاه تهران، ۱۳۶۹ش، ۲۹۱ ص.
۲۹. البرهان فى علوم القرآن (عربی) احمد بن ابراهيم بن زبير ثقفى، تونس، جامعه الزيتون، ۱۴۰۸ق، ۳۳۵ ص.

۳۰. البرهان فی علوم القرآن (عربی) محمد بن عبدالله بدرالدین زرکشی، ۷۴۵ - ۷۹۴، سنی، بیروت: دارالفکر، ۱۴۰۸ق، ۴جلد؛ بیروت: دارالمعرفه، چاپ دوم، ۱۳۹۱ق، تحقیق: محمدا بوالفضل ابراهیم؛ بیروت: دارالمعرفه، چاپ اول، ۱۴۱۰ق | این چاپ با چاپ دیگر دارالمعرفه که ذکر شده متفاوت است و بر همه چاپها برتری دارد] با تحقیق آقایان یوسف مرعشلی - جمال ذهبی و ابراهیم کردی. تحقیق این چاپ بسیار سودمند و در ذیل هر علم از انواع علوم قرآنی کتابهای مربوط به آن موضوع معرفی گردیده است؛ از این رو یک کتابشناسی قرآنی نیز به شمار می آید.
۳۱. البرهان فی علوم القرآن، علی بن ابراهیم سعید حوفی، م ۴۳۰، اگر چه بسیاری از جمله زرقانی در مناهل العرفان، معرفت در التمهید و... این اثر را به عنوان کتاب علوم قرآنی نام برده اند، ولی گویا این اثر تفسیر است نه علوم قرآن به معنی مصطلح و مشهور. و علوم قرآن در آن عصر به معنای مصطلح کنونی نبوده است.
۳۲. بصائر ذوی التمییز فی لطائف الکتاب العزیز (عربی) محمد بن یعقوب فیروزآبادی، م ۸۱۷ق، قاهره: وزارت اوقاف ۱۹۸۶م (مباحث علوم قرآن در این اثر فراوان بحث شده است).
۳۳. بغیة الواصل الی معرفة الفواصل (فواصل الآی) سلیمان بن عبدالقوی حنبلی، م ۷۱۶ق.
۳۴. بواد غیر ذی زرع (عربی) علی صالح ابوجمال، مؤسسه الهدایه، چاپ اول، ۱۴۱۵ق، ۱۹۰ ص.
۳۵. بیان در علوم و مسائل کلی قرآن (فارسی) سید ابوالقاسم خوئی، ۱۳۱۷ - ۱۴۱۳ق، شیعه، مترجم: محمد صادق نجمی - هاشم هاشم زاده هریسی، قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۶۰ش، ۱۰ جلد؛ خوی: دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۵ش، ۲ جلد، ۸۸۰ ص. (عنوان اصلی عربی: البیان فی تفسیر القرآن: این اثر به عنوان مقدمه تفسیر مؤلف بوده که متأسفانه تنها تفسیر سوره حمد آن انجام یافته و بقیه آن انجام نگردیده).
۳۶. البیان فی انواع علوم القرآن (عربی) محمد بن محمد بن نعمان معروف به شیخ مفید، م ۴۱۳ق.
۳۷. البیان فی تفسیر القرآن (عربی) سید ابوالقاسم خوئی، ۱۳۱۷ - ۱۴۱۳ق، شیعه، بیروت: دارالزهراء، ۱۴۰۸ق، قم: انوار الهدی، چاپ هشتم، ۱۴۰۱، ۵۵۷ص. (این اثر اگر چه عنوان تفسیر قرآن دارد، ولی جز تفسیر سوره حمد بقیه آن علوم قرآن است که مقدمه تفسیر مؤلف بوده است).
۳۸. البیان فی علوم القرآن للناشئة (عربی) محمد عمر الحاجی، سنی، دمشق: دارالنور، چاپ اول، ۱۴۱۶ق، ۳ جلد.
۳۹. بینات الفرید، شرح تفسیر نعمانی، (عربی) حسن فرید گلپایگانی، شیعه، تهران: افست مروی، ۱۳۹۹ق، ۳۴۲ص.
۴۰. پایه اساسی شناخت قرآن (فارسی) عبدالفتاح طباره، سنی، ترجمه به فارسی: محمد رسول دریائی، تهران: رسالت قلم، ۱۳۶۱ش، ۱۶۸ ص.
۴۱. پرسش و پاسخهایی در شناخت تاریخ و علوم قرآنی (فارسی) مجید معارف، شیعه، تهران: انتشارات کویر، چاپ اول، ۱۳۷۶ش، ۲۹۳ص.
۴۲. پژوهشی پیرامون آخرین کتاب الهی (فارسی) رجبعلی مظلومی، شیعه، تهران: نشر آفاق، ۱۴۰۱ق، ۵ جلد در ۲ مجلد.

۴۳. پژوهشی پیرامون نزول قرآن بر هفت حرف (فارسی) سید رضا مؤدب، شیعه، پایان نامه دکتری، دانشکده الهیات دانشگاه تهران، ۱۳۷۶ق، ۳۴۳ ص.
۴۴. پژوهشی درباره شناخت آیات و سور (فارسی) عبدالهادی فقهی زاده، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس تهران، ۱۳۷۲ ش، ۲۳۵ ص.
۴۵. پژوهشی درباره قرآن و پیامبر (فارسی) فخرالدین حجازی، شیعه، تهران: انتشارات آثار بعثت، ۱۳۵۳ ش، ۳۵۹ ص.
۴۶. پژوهشی در علوم قرآن (فارسی) حبیب الله احمدی، شیعه، قم: دفترانتشارات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۶ ش، ۳۱۲ ص.
۴۷. پژوهشی در نظم قرآن (فارسی) عبدالهادی فقهی زاده، شیعه، تهران: نشر جهاد دانشگاهی، چاپ اول، ۱۳۷۴ ش، ۱۹۰ ص. این اثر همان عنوان پژوهشی درباره شناخت آیات و سور (پایان نامه مؤلف) است.
۴۸. پژوهشی نو درباره قرآن کریم (فارسی) سید جعفر مرتضی عاملی، شیعه، مترجم: محمد سپهری، تهران: شورای هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۴ ش، ۳۶۴ ص، عنوان اصلی: حقائق هامة حول القرآن الکریم، ترجمه دیگر با عنوان: حقایقی مهم پیرامون قرآن، از سید حسن اس لامی به چاپ رسیده است.
۴۹. پیرامون قرآن و عهدین (فارسی) مرتضی باقریان همایونشهری، شیعه، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱ ش، ۲۲۸ ص.
۵۰. تأملات قرآنیة (بحث منهجی فی علوم القرآن الکریم) (عربی) موسی ابراهیم ابراهیم، سنی، عمان (اردن) دار عمار ۱۴۰۹، ۲۲۶ ص.
۵۱. تاریخ و علوم قرآن (فارسی) ارشد ارشاد، سنی، تهران: نشر احسان، ۱۳۶۸ ش، ۶۰ ص.
۵۲. تاریخ و علوم قرآن (فارسی) سید ابوالفضل میرمحمدی زرنندی، شیعه، قم: انتشارات اسلامی (جامعه مدرسین)، ۱۳۶۳ ش، ۴۰۸ ص. و نیز همان ناشر ۱۳۷۵ ش، ۳۶۸ ص (با اضافات). این اثر با عنوان بحوث فی تاریخ القرآن و علومه نیز با شماره ۲۵ گذشت.
۵۳. تاریخ و علوم قرآن، (فارسی) علی حجتی کرمانی، شیعه، تهران: بنیاد قرآن، ۱۳۶۰ ش، ۱۸۹ ص.
۵۴. التبیان فی علوم القرآن (عربی) کامل موسی، علی دحروج، سنی، بیروت: داربیروت المحروسة، ۱۴۱۲ق، ۳۷۶ ص.
۵۵. التبیان فی علوم القرآن (عربی) محمد علی صابونی، سنی، دمشق: دارالقلم، ۱۴۰۸ق، ۳۱۵ ص و بیروت: عالم الکتب، ۱۴۰۵ ق، ۲۳۹ ص.
۵۶. التبیان لبعض المباحث المتعلقة بالقرآن علی طریق الاتقان (عربی) طاهر الجزائری الدمشقی، ۱۲۶۸ - ۱۳۳۸ق، حلب: مکتب المطبوعات الاسلامیة، چاپ سوم، ۱۴۱۲ق، ۳۵۶ ص.
۵۷. التجوید و علوم القرآن (عربی) عبدالبدیع صقر، سنی، قاهره: مکتبه وهبه، ۱۴۱۰ ق، ۱۱۵ ص.
۵۸. تحفة الاحباب فی بیان آی القرآن و سورة المکی و المدنی و غيرها (عربی) حیدرقلی بن محمد معروف به سردار کابلی.

۵۹. تحقیق درباره وحی و قرآن (فارسی) محمد عزت دروزه، سنی، ترجمه به فارسی: محمد علی لسانی فشارکی، تهران: مرکز نشر انقلاب، ۱۴۰۱ق، ۸۸ص.
۶۰. ترتیب سور القرآن (عربی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، سنی، بیروت: دار و مکتبه الهلال، ۱۹۸۶م، ۱۸۴ص، تحقیق سید جمیل.
۶۱. ترجمه الاتقان فی علوم القرآن (فارسی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، سنی، مترجم از عربی سید مهدی حائری قزوینی، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۳ش و نیز ۱۳۷۶ش، ۶۸۷ « ۶۵۱ص، عنوان اصلی الاتقان...، ترجمه دیگر با عنوان دائرة المعارف قرآن.
- * ترجمه التمهید فی علوم القرآن — آموزش علوم قرآن
۶۲. ترجمه، توضیح و تعلیق پنج مبحث از کتاب مناهل العرفان فی علوم القرآن زرقانی، (فارسی)، مترجم: محسن آرمین، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده الهیات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳ش، ۱۴۷ص (مترجم ترجمه تمام مناهل العرفان را آماده چاپ دارد).
۶۳. ترجمه الحروف المقطعة فی القرآن الکریم (فارسی) عبدالجبار حمد شراره، مترجم: محسن علایی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده الهیات دانشگاه تهران، ۱۳۷۴ش، ۲۱۵ص.
- ۶۴ - ۶۶. ترجمه، نقد و تحقیق کتاب مقدمتان فی علوم القرآن (مؤلف مقدمه اول نامعلوم و مقدمه دوم عبدالحق بن ابی بکرین عطیه می باشد) این اثر در سه بخش توسط سه نفر از دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس تهران و عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد آنان انجام پذیرفته که عبار تند از ۱. مجید معارف، ۱۳۶۴ش، ۳۹۴ص، ۲. عبدالوهاب شاهرودی، ۱۳۶۶ش، ۲۶۴ص، ۳. سید محمد مهدی حاجی سید ابوترابی، ۱۳۶۵ش، ۳۴۲ص.
- ۶۷ - ۶۹. ترجمه و تحقیق تناسق الدرر فی تناسب السور (فارسی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، سنی، مترجم سید کاظم طبائی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده الهیات دانشگاه تهران، ۱۶۷ص
- ترجمه و تحقیق قسمتی از کتاب الاتقان فی علوم القرآن سیوطی (فارسی) مترجم: اسماعیل شجاعی استبرق، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده الهیات دانشگاه تهران، ۱۳۵۴ش، ۱۱۲ص.
- و نوع ۴۳ تا ۴۷ آن توسط سید حسین شیخ الاسلام، ۲۰۷ص؛ و نوع ۶۰ تا ۶۹ توسط اسرافیل حضری، ۱۳۵۵ش، ۱۷۲ص.
۷۰. التعبير الفنی فی القرآن (عربی) بکری شیخ امین، سنی، بیروت، قاهره: دارالشروق، ۱۳۹۳ق، ۳۱۲ص.
۷۱. التعریف بالقرآن و الحدیث (عربی) محمد الزفزاف، سنی، قاهره: ۲۸۵ص، نیز کویت، مکتبه الفلاح، ۱۳۹۹ق، ۲۸۰ص.
۷۲. تفسیر الصراط المستقیم (عربی) سید حسین بروجردی، تهران: انتشارات صدر، ۴۴۷ص.
۷۳. تلخیص التمهید فی علوم القرآن (عربی) محمد هادی معرفت، شیعه، قم: مرکز مدیریت حوزه علمیه، ۱۳۶۹ش، قم: دفتر انتشارات اسلامی (جامعه مدرسین). دو جلد منتشر شده تلخیص ۶ مجلد اصل التمهید می باشد.

۷۴. التمهید فی علوم القرآن (عربی) محمدهادی معرفت، متولد ۱۳۵۰ق، دفترانتشارات اسلامی (جامعه مدرسین). این اثر تاکنون ۶ مجلد آن منتشر گردیده و اثری جامع در علوم قرآن به شمار می آید (ترجمه این اثر با عنوان آموزش علوم قرآن گذشت).
۷۵. تناسب آیات (فارسی) محمدهادی معرفت، شیعه (ترجمه بخشی از التمهید، توسط آقای عزت الله مولائی نیا همدانی) قم: بنیاد معارف اسلامی، ۱۳۷۳ ش، ۲۱۲ ص.
۷۶. تناسب آیات و سور (فارسی) معصومه کفاشان، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ۱۳۷۲ش، ۱۹۹ ص.
۷۷. تناسب الدرر فی تناسب السور، (عربی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، سنی، دمشق، عالم التراث، ۱۴۰۴ق، ۱۵۴ص. تحقیق عبدالله محمد الدرویش (ترجمه آن نیز گذشت).
۷۸. تهذیب ترتیب الاتقان فی علوم القرآن، (عربی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، ۸۴۹ - ۹۱۱ ق، سنی، ریاض: دارالهجرة، چاپ اول، ۱۴۱۲ق، ۸۲۸ص، تنظیم از محمد بن عمر بن سالم بازمول.
۷۹. جلاء الازهان فی علوم القرآن، معین الدین محمد، لکهنو، ۱۲۹۲ ق، ۱۵۰ ص.
۸۰. جلوه ای از فروغ قرآن (فارسی) سید مهدی حسینی نژاد (حسینی نوری)، شیعه، تهران: انتشارات پزشکیان نژاد، چاپ اول، ۱۳۷۵ ش، ۱۷۳ ص.
۸۱. الجمان فی علوم القرآن (عربی) محیی الدین عبدالرحمن رمضان، سنی، بیروت: دارالبشیر، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق، ۱۴۶ص.
۸۲. جواهر البیان فی تناسب سور القرآن (عربی) عبدالله بن محمد الصدیقی الغماری، سنی، بیروت: عالم الکتب، ۱۴۰۶ ق، ۱۶۶ ص.
۸۳. چهره زیبای قرآن، پژوهشی پیرامون تناسب آیات (فارسی) عباس همای، شیعه، اصفهان: انتشارات بصائر، چاپ اول، ۱۳۷۵ ق، ۱۷۴ص.
۸۴. الحاوی فی علوم القرآن (عربی) محمد بن مرزبان محولی، م ۳۰۹. (ابن ندیم گوید ۲۷ جزء است) همچنان که گذشت شاید مراد غیر علوم قرآن مصطلح باشد.
۸۵. الحروف المقطعة فی القرآن الکریم (عربی) عبدالجبار حمد شراره، شیعه، قم: مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۴ ق، ۹۵ ص.
۸۶. الحروف النورانیة فی فواتح السور القرآنیة (عربی) عبدالقادر محمد منصور، سنی، حلب: دارالعرفان - دمشق: دارالالباب، چاپ اول، ۱۴۱۷ ق، ۱۹۰ ص.
۸۷. حقائق حول القرآن للاطفال و الفتیان (عربی) محمد رجب، قاهره: دارالصحوة، ۱۴۰۷ق، ۵۵ ص.
۸۸. حقائق هامّة حول القرآن الکریم (عربی) سید جعفر مرتضی عاملی، شیعه، قم: مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۰ق، ۴۷۷ص.
۸۹. حقایقی مهم پیرامون قرآن کریم (فارسی) سید جعفر مرتضی عاملی، شیعه، مترجم: سید حسن اسلامی، قم: دفتر نشر اسلامی (جامعه مدرسین)، ۱۳۷۱ ش، ۳۲۳ص (عنوان اصلی، عنوان پیشین است) (مترجم دیگر محمد سپهری با عنوان پژوهشی نو... گذشت).

۹۰. الحیدة او المناظرۃ الکبری (عربی) عبدالعزیز بن مسلم کنانی، مکی، بیروت: دارالفتح ۱۴۰۳ ق، ۱۷۶ص. عنوان چاپ دیگر: الحیدة و الاعتذار فی الرد علی من قال بخلق القرآن، تحقیق: علی بن ناصر فقیهی، مدینة: الجامعیة الاسلامیة، ۱۴۱۲ ق، ۹۹ص.
۹۱. خصائص القرآن الکریم (عربی) فهد بن سلیمان رومی، سنی، ریاض، چاپ چهارم، ۱۴۰۹ق، ۲۵۲ص.
۹۲. خلاصه الاتقان فی علوم القرآن (فارسی) جلال الدین سیوطی، ۸۴۹ - ۹۱۱ ق، مختصرکننده: صلاح الدین ارقه دان، مترجم از عربی: محمود رضا افتخارزاده، قم: دفترنشر معارف اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۳ش (عنوان اصلی مختصر الاتقان).
۹۳. خمسة عشر قرناً مع القرآن الکریم (عربی) عبدالخالق سید ابورایبه، سنی، قاهره: دارالشعب، ۲۰۷ص.
۹۴. دائرة المعارف قرآن (ترجمه الاتقان) (فارسی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، مترجم: محمدجعفر اسلامی، تهران، بنیاد علوم اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۳ ش، ۶۶۸ ص (تنها برابر با جلد اول الاتقان منتشر (یا ترجمه) شده، ترجمه کامل آن توسط سید مهدی حائری قزوینی گذشت).
۹۵. دانستنیهایی از قرآن (فارسی) محمد مظفری، قم: چاپخانه علمیه، ۱۴۱۰ق، ۲۴۶ص.
۹۶. دانستنیهایی از قرآن ویژه نوجوانان (فارسی) مصطفی اسرار، شیعه، تهران: نشر قو، ۱۳۷۵ش، ۲۰۰ص.
۹۷. دانستنیهای قرآن (فارسی) مصطفی اسرار، شیعه، قم: انتشارات فلق، ۱۳۷۲ش، ۲۴۹ص.
۹۸. دانستنیهایی پیرامون قرآن مجید (فارسی) سید مهدی شمس الدین، شیعه، قم: انتشارات قدس، چاپ اول، ۱۳۷۳ ش، ۲۲۲ص.
۹۹. درآمدی بر علوم قرآن (فارسی) محمد رضا صالحی کرمانی، شیعه، تهران: جهاد دانشگاهی، ۱۳۶۹ ش، ۲۸۲ص.
۱۰۰. دراسات حول القرآن (عربی) بدران ابوالعینین بدران، اسکندریه: مؤسسه شباب الجامعة، ۱۱۲ص.
۱۰۱. دراسات حول القرآن و السنة (عربی) شعبان محمد اسماعیل، سنی: قاهره: مکتبه النهضة المصریة، چاپ اول، ۱۴۰۷ق، ۵۴۸ص.
۱۰۲. دراسات فی علوم القرآن (عربی) محمد بکر اسماعیل، سنی، قاهره: دارالمنار، چاپ اول، ۱۴۱۱ق، ۴۱۹ص.
۱۰۳. دراسات فی علوم القرآن الکریم (عربی) فهد بن عبدالرحمن سلیمان رومی، سنی، ریاض: مکتبه التوبة، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق، ۲۰۳ص.
۱۰۴. دراسات فی القرآن الکریم (عربی) علی محمد علی دخیل، شیعه، بیروت: دارالمرتضی، ۱۴۰۶ ق، ۱۱۹ص.
۱۰۵. دراسات فی القرآن الکریم (عربی) محمدابراهیم حفناوی، سنی، قاهره: دارالحديث، ۴۸۵ص.
۱۰۶. دراسات فی القرآن و الحديث (عربی) یوسف خلیف، سنی، قاهره: مکتبه غریب، ۲۶۲ص.

۱۰۷. دراسات قرآنية (عربی) محمد قطب، سنی، بیروت: دارالشروق، چاپ دوم، ۱۴۰۰ق، ۵۰۸ ص.
۱۰۸. دراسات قرآنية (عربی) عبدالسلام شریف، سنی، لیبی: دارالجماهیریة، چاپ اول، ۱۹۹۰م، ۱۴۴ص.
۱۰۹. [درباره] شناخت قرآن (فارسی) محمد علی گرامی، قم: انتشارات روح، چاپ چهارم، ۱۵۶ ص.
۱۱۰. درسهای پیرامون شناخت قرآن (فارسی) محمود رجبی - محمود عراقی، علی اکبر میر سپاه، قم: مؤسسه در راه حق، ۱۳۶۱ش، ۱۱۹.
۱۱۱. دروس حول نزول القرآن (عربی) یدالله دوزدوزانی، شیعه، قم: انتشارات سید الشهداء، چاپ اول، ۱۴۱۳ق، ۱۲۰ص.
۱۱۲. روائع البیان فی علوم القرآن (عربی) صابر حسن ابوسلیمان، سنی، بیروت، دمشق: المكتب الاسلامی، چاپ اول، ۱۴۰۸ ق، ۱۵۷ص.
۱۱۳. روح البیان در علوم قرآن (فارسی) هدایت الله روحانی، شیعه، تهران: کتابفروشی مرتضوی، ۲۱۱ص.
۱۱۴. روش برداشت از قرآن (فارسی) شهید سید محمد حسینی بهشتی، شهادت ۱۳۶۰ش، تهران: انتشارات سید جمال، ۵۶ص.
۱۱۵. زبده الاتقان فی علوم القرآن (عربی) محمد بن علوی بن عباس مالکی، سنی، قاهره: دارالانسان، چاپ اول، ۱۴۰۱ ق، ۱۷۰ص.
۱۱۶. سر البیان فی علم القرآن (فارسی) حسن بیگلری، شیعه، تهران: کتابخانه سنائی، چاپ ششم، ۱۳۶۶ش، ۳۱۶ص.
۱۱۷. سیری در علوم قرآن (فارسی) یعقوب جعفری، شیعه، تهران - قم: انتشارات اسوه، چاپ اول، ۱۳۷۳ش، ۴۰۰ص.
۱۱۸. السیوطی و جهوده فی علوم القرآن (عربی) عبدالحلیم هاشم شریف، سنی، قاهره: انتشارات صدرا، ۱۴۱۲ق، ۳۳۵ص.
۱۱۹. شرح حدیث انزل القرآن علی سبعة احرف (عربی) عبدالحلیم ابن تیمیه، سنی، قاهر، ۱۳۲۳ص.
۱۲۰. شرح العلامة المخللاتی المسمى بالقول الوجیز فی فواصل الكتاب العزیز (عربی) رضوان بن محمد بن سلیمان مخللاتی، ۱۲۵۰ - ۱۳۱۱ق، شافعی، مدینه: مطابع الرشید، (وزارة الاعلام)، چاپ اول، ۱۴۱۲ق، ۴۲۵ص. تحقیق: علی بن ابراهیم موسی.
۱۲۱. شناخت سوره های قرآن (فارسی) هاشم هاشم زاده هریسی، شیعه، تهران: کتابخانه صدر، ۱۳۷۳ش، ۶۳۷ص.
۱۲۲. شناخت قرآن (فارسی) محمداصادق نجمی - هاشم هاشم زاده هریسی، چاپ اول، ۱۳۶۱ش. این اثر تلخیص و بازنویسی مجدد ترجمه البیان آیت الله خوئی است که توسط همین آقایان انجام پذیرفته است.

۱۲۳. شناخت قرآن (فارسی) سید علی کمالی دزفولی، شیعه، تهران: انتشارات فجر، ۱۳۶۴ش، ۶۶۰ ص.
۱۲۴. شناخت قرآن از زبان قرآن (فارسی) مسیح مهاجری، شیعه، تهران: انتشارات اوج، ۱۳۶۰ش، ۱۳۳ص.
۱۲۵. شناخت نامهای قرآن (فارسی) محمدحسین شریفی، شیعه، قم: نمایشگاه و نشر کتاب، ۱۳۶۲ش، ۱۵۲ص.
۱۲۶. شناخت ویژگیهای قرآن (فارسی) محمد خامه یار، شیعه، قم: مؤلف، چاپ اول، ۱۳۷۵ش، ۱۱۷ص.
۱۲۷. شناختی از قرآن (فارسی) احمدقاضی زاهدی گلپایگانی، شیعه، قم: دارالقرآن، ۱۳۶۳ش، ۱۸۴ص.
۱۲۸. عجائب علوم القرآن (عربی) جمال الدین ابوالفرج ابن الجوزی، ۵۰۸ - ۵۹۷ق، سنی، قاهره: الزهراء للإعلام العربی، چاپ اول، ۱۴۰۷ق، ۳۱۸ص.
۱۲۹. عجائب علوم القرآن (عربی) محمد بن قاسم یسار الانباری نجومی ۳۲۸ق، (شاید این اثر، علوم قرآن به معنی مصطلح کنونی نباشد).
۱۳۰. عظمة القرآن (عربی) عبدالقادر عطا ۱۹۲۱ - ۱۹۸۳ق، سنی، بیروت: دارالکتب العلمیة، ۱۹۴ص.
۱۳۱. علوم القرآن (عربی) رشدی علیان - قحطان عبدالرحمن الدوری - کاظم فتحی الراوی، سنی، بغداد: دارالکتب، ۲۲۴ص.
۱۳۲. علوم القرآن سید شمس الدین افغانی، سنی، لاهور: المكتبة الاشرفیة، ۲۸۸ص.
۱۳۳. علوم قرآن (فارسی) محمدباقر سعیدی روشن، متولد ۱۳۴۰ش، شیعه، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۳۴۴ص.
۱۳۴. علوم القرآن (عربی) عبدالله محمودشحاته، سنی، قاهره، مكتبة النهضة الشرق، چاپ سوم، ۱۹۸۵م، ۴۱۸ص.
۱۳۵. علوم القرآن (عربی) سید محمد باقر حکیم، شیعه، تهران: مجمع علمی اسلامی، ۱۴۰۳ق، ۳۲۵ص و نیز قم: مجمع الفكر الاسلامی، چاپ سوم، ۱۴۱۷ق، (با اضافات) ۵۴۴ص.
۱۳۶. علوم القرآن (فارسی) محمد علی گرامی، شیعه، قم: انتشارات احسن الحدیث، چاپ اول، ۱۳۷۶ش.
۱۳۷. علوم القرآن (عربی) عبدالفتاح ابوسنه، بیروت: دارالشروق، چاپ اول، ۱۴۱۶ق، ۱۶۷ص.
۱۳۸. علوم القرآن (عربی) فضل حسن عباس - محمد شحاته - ابوالحسن احمد فرید صالح، سنی، عمان: معهد القضاء الشرعی و... چاپ اول، ۱۴۱۳ق، ۳۱۹ص.
۱۳۹. علوم القرآن (عربی) محمد جواد جلال، چاپ بصره.
۱۴۰. علوم القرآن (اردو) محمد تقی عثمانی، سنی، کراچی، مكتبة دارالعلوم، ۱۴۱۲ق، ۵۱۰ص.
۱۴۱. علوم القرآن (انگلیسی) احمد دنیفر، ریاض: الدار العلمیة للکتاب الاسلامی، ۲۰۰ص.

۱۴۲. علوم قرآن در تفسیر المیزان (فارسی) عباس فضلی، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده الهیات دانشگاه تهران، ۱۳۷۵ش، ۲۰۸ ص.
۱۴۳. علوم القرآن در مجمع البیان (فارسی) فاطمه شرعیاتی، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه قم، ۱۳۷۶ش، ۱۷۲ص.
۱۴۴. علوم القرآن الکریم (عربی) نورالدین عتر، سنی، دمشق: دارالخیر، ۲۷۱ص.
۱۴۵. علوم القرآن عند المفسرین (عربی) جمعی از نویسندگان، گردآورنده: مرکز فرهنگ و معارف قرآن، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۵ش، ۳ جلد (از آنجا که بیشتر مفسران در مقدمه تفاسیر خود مباحث علوم قرآن را ذکر کرده اند، مرکز فرهنگ و معارف قرآن از میان بیش از ۲۰۰ دوره تفسیر موجود در کتابخانه این مرکز، پنجاه و پنج دوره آن را گزینش و مقدمه های آنها را پس از دسته بندی و نظام دهی به صورتی کارآمد تهیه کرده که در نوع خود بسی ارزشمند است).
۱۴۶. علوم القرآن، مدخل الی تفسیر القرآن و بیان اعجازه... (عربی) عدنان محمد زرزور، سنی، دمشق - بیروت: المکتب الاسلامی، چاپ اول، ۱۴۰۱ق، ۴۶۰ص.
۱۴۷. علوم القرآن و الحدیث (عربی) احمد محمد علی داود، سنی، عمان: دارالبشیر، ۱۹۸۴م، ۲۶۴ص.
۱۴۸. علوم قرآن و فهرست منابع آن (فارسی) سید عبدالوهاب طالقانی، شیعه، قم: دارالقرآن الکریم، چاپ اول، ۱۳۶۱ش، ۴۲۸ص.
۱۴۹. علوم قرآن یا تفسیر موضوعی (فارسی) مرتضی حائری یزدی - مهدی حائری تهرانی، شیعه، قم: مؤسسه دین و دانش، ۱۳۶۳ش، ۱۵۳ص.
- * علوم قرآن — درآمدی بر علوم قرآن، صالحی کرمانی.
۱۵۰. الفرقان جمع القرآن و تدوین و... (عربی) محمد عبداللطیف بن الخطیب، سنی، بیروت: دارالکتب العلمیة، ۲۴۵ص.
۱۵۱. فن الاختزال فی القرآن (حروف مقطعه) (عربی) سلیم الجبایی، سنی، دمشق: چاپ اول، ۱۹۹۴م، ۳۰۲ص.
۱۵۲. فنون الافنان فی عجائب علوم القرآن (عربی) عبدالرحمن علی بن الجوزی، م ۵۹۷ق، سنی، بیروت: دارالبشائر الاسلامیه، چاپ اول، ۱۴۰۸ق، ۵۶۷ص، تحقیق حسن ضیاء الدین عتر؛ نیز قاهره: مکتبه ابن سینا، ۱۴۰۸ق، ۲۸۸ص، تحقیق محمد ابراهیم سلیم؛ نیز قاهره: الزهراء للاعلام العربی، چاپ اول، ۱۴۰۷، ۳۱۸ ص با عنوان عجائب علوم القرآن، تحقیق عبدالفتاح عاشور.
۱۵۳. الفوائد الجمیلة علی الآیات الجلیلة (عربی) حسین بن علی بن طلحة الرجراجی، سنی، لیبی، جامعه سبها، چاپ اول، ۱۹۹۴م، ۶۱۳ص.
۱۵۴. فواتح سور و حروف مقطعه قرآنی - تحقیقی در فواتح... (فارسی) فرانک جلالی کوشکی، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی تهران، ۱۳۷۲ش، ۷۴ص.
۱۵۵. فی رحاب القرآن الکریم (عربی) محمد سالم محیسن، سنی، بیروت: دارالجبل، ۱۴۰۹، قاهره: مکتبه الکلیات الازهریة، ۱۴۰۰ق، ۵۲۷ « ۳۴۱ ص.

۱۵۶. فی صحبه الاسلام و القرآن (عربی) عون الشریف قاسم، سنی، بیروت: دارالقلم، چاپ دوم، ۱۳۹۹ ق، ۱۴۴ ص.
۱۵۷. فی علوم القرآن (عربی) عبدالمجید محمود، سنی، قاهره: دارالبیان، چاپ اول، ۱۹۷۵ م، ۸۰ ص.
۱۵۸. فی علوم القرآن، دراسات و محاضرات (عربی) محمد عبدالسلام کفافی - عبداللہ الشریف، سنی، بیروت: دارالنهضة العربیة، ۳۶۳ ص.
۱۵۹. قدمی در شناخت قرآن (فارسی) مهدی معینیان، شیعه، تهران: بنیاد قرآن، چاپ اول، ۱۳۶۴ سن، ۲۳۹ ص.
۱۶۰. قرآن از دیدگاه قرآن (فارسی) علی محمد رستگاری، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد، ۱۳۷۲ ش، ۲۴۹ ص.
۱۶۱. القرآن انواره، آثاره، اوصافه... (عربی) محمد محمود صواف، سنی، بیروت: مؤسسه الرساله، چاپ چهارم، ۱۴۰۴ ق، ۱۲۳ ص.
۱۶۲. قرآن بهار دلها (فارسی) مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، تهران: مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، چاپ اول، ۱۳۷۵ ش، ۱۴۴ ص.
۱۶۳. القرآن الحکیم، اعجازه و بلاغته و علومه (عربی) صالحه عبدالحلیم شرف الدین، کویت: مطابع کویت، ۱۴۰۶ ق، ۲۲۱ ص.
۱۶۴. القرآن الکریم رؤیة منهجیة جدیدة لمباحث القرآن (عربی) صلاح الدین بسیونی رسلان، سنی، قاهره: مکتبه نهضة الشرق، ۱۹۸۵ م، ۳۰۹ ص.
۱۶۵. قرآن در اسلام (فارسی) سید محمد حسین طباطبائی، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰ ش، شیعه، قم: دفترانتشارات اسلامی، ۱۳۶۱ ش، ۱۷۶ ص. تهران: بنیاد علوم اسلامی، ۱۳۶۱ ش، ۲۰۰ ص؛ تهران: دارالکتب الاسلامیة، ۱۳۵۳ ش. ۲۷۷ ص و... این اثر ارزشمند به چندین زبان دیگر ترجمه گردیده از جمله اندونزیایی، مترجم و ناشر: تهران سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۴۴ ص؛ فرانسوی، همان مترجم و ناشر. ۱۲۵ ص؛ عربی: القرآن فی الاسلام، مترجم: سید احمد حسینی، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۴۰۴ ق، ۲۲۴ ص؛ کردی: تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۱ ش، ۱۶۲ ص، ... و
۱۶۶. قرآن در اسلام (فارسی) یوسف مرحبا، شیعه، تهران: انتشارات بنیاد شهید، ۱۳۶۱ ش، ۱۰۷ ص.
۱۶۷. قرآن در قرآن (فارسی) مجتبی محمودی، شیعه، قم: دفتر نشر اسلامی (جامعه مدرسین)، ۱۳۶۷ ش، ۱۲۸ ص.
۱۶۸. قرآن را چگونه بخوانیم (فارسی) محمد ارغون، مترجم از عربی: حامد فولادوند، تهران: عطائی، ۱۳۶۲ ش، ۷۷ ص.
۱۶۹. قرآن شناخت (فارسی) بهاء الدین خرمشاهی، شیعه، تهران: انتشارات طرح نو، چاپ اول، ۱۳۷۴ ش، ۳۶۳ ص.
۱۷۰. قرآن شناسی (فارسی) محمد تقی مصباح، شیعه، تحقیق و نگارش محمود رجبی، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ اول، ۱۳۷۶ ش، ۲۷۲ ص.

۱۷۱. قرآن شناسی برای جوانان (فارسی) نعمت الله قاضی (شکیب)، تهران: انتشارات کومش، چاپ اول، ۱۳۷۵ ش، ۱۲۰ ص.
۱۷۲. قرآن شناسی (دایرةالمعارف قرآن کریم) سید محمد باقر صدر، شیعه، گردآورنده: حسن سعید، تهران: گنجینه قرآن، ۸۴ ص.
۱۷۳. القرآن علومه و تاریخه (عربی) محمدرضا حکیمی، متولد ۱۳۵۸ق، شیعه، دارالقبس، ۱۰۳ ص.
۱۷۴. القرآن الکریم، تاریخیته و لغته (عربی) سید عبدالغفار، سنی، مصر دار المعرفة الجامعیة، ۱۹۹۶م، ۲۴۶ ص.
۱۷۵. القرآن الکریم و روایات المدرستین (عربی) سید مرتضی عسکری، شیعه، قم: شرکت توحید، المجمع العلمی الاسلامی، چاپ اول، ج ۱، ۱۴۱۵ق، ج ۲، ۱۴۱۷ق، ۳۲۵ + ۷۲۹ ص.
۱۷۶. القرآن ماذا تعرف عنه (عربی) مجید مسلمانوی، شیعه، بغداد: مطبعة الجامعة، ۱۳۹۹ق، ۲۱۵ ص.
۱۷۷. القرآن المجید، تنزیله و اسلوبه و... (عربی) محمد عزة دروزة، سنی، بیروت: المكتبة العصرية، ۳۰۲ ص.
۱۷۸. القرآن، نظمه، جمعه، ترتیبه (عربی) عبدالکریم الخطیب، سنی، قاهره: دارالفکر العربی، ۱۹۷۲م، ۲۳۹ ص.
۱۷۹. قرآن و حکومت جهانی اسلام (فارسی) حسن فضائلی، ۱۶۴ ص.
۱۸۰. القرآن و الكتاب (عربی) حداد.
۱۸۱. قضايا فی علوم القرآن (عربی) سید احمد عبدالغفار، سنی، اسکندریه: دارالمعرفة الجامعة، ۱۹۹۲م، ۳۵۱ ص.
۱۸۲. قضايا قرآنیة فی الموسوعة البريطانية (عربی) فضل حسن عباس، سنی، عمان (اردن): دارالبشیر، چاپ اول، ۱۴۰۸ق، ۲۸۳ ص.
۱۸۳. قطوف من ریاض القرآن (عربی) منصور محمد منصور، سنی، قاهره: مطبعة الامانة، ۱۴۰۵ق، ۳۸۱ ص.
- * القول الوجیز فی فواصل الكتاب العزیز — شرح العلامة المخللاتی ...
۱۸۴. کتاب المرشد الوجیز، الی علوم تتعلق بالكتاب العزیز (عربی) شهاب الدین عبدالرحمن ابراهیم معروف بابی شامه مقدسی، م ۶۶۵ق، سنی، بیروت: دارصادر، ۱۳۹۵ق، ۲۸۸ ص، تحقیق طیار التی قولاج.
۱۸۵. الكتاب و القرآن قراءة معاصرة (عربی) محمد شحرور، سنی، دمشق: الاهالی، چاپ اول، ۱۹۹۰م، ششم، ۱۹۹۴م، ۸۲۲ ص. این اثر که برخی مباحث علوم قرآنی همچون نامهای قرآن، انزال و تنزیل، اعجاز، تأویل، قصص و... را با نگرشی جدید و مخالف با برخی نظریات سابق مطرح کرده، بیش از ده نقد بر آن نگارش یافته که برخی از آنها عبارتند از:
۱. الفرقان و القرآن قراءة اسلامية معاصرة... (عربی) خالد عبدالرحمن العک، سنی، دمشق: دارالحکمة، چاپ دوم، ۱۴۱۶ق، ۷۸۷ ص.

۲. تهافت القراءة المعاصرة (عربی) منير محمد طاهر الشواف، سنی [دمشق]: الشواف للنشر و الدراسات، چاپ اول، ۱۹۹۳م، ۶۲۷ص.
۳. القراءة المعاصرة للقرآن فى الميزان (عربی) احمد عمران، سنی دارالنفائس، چاپ اول، ۱۴۱۵ق، ۵۲۸ص.
۴. بيضة الديك، نقد لغوى لكتاب (الكتاب و القرآن) (عربی) يوسف الصيداوى، سنی، مطبعة التعاونية، ۲۶۴ص.
۵. حقيقة القراءة المعاصرة، مجرد تنجيم (عربی) سليم الجابى، سنی، دمشق: مطبعة نصر، چاپ اول، ۱۹۹۳م، ۳ جلد.
۶. ذاك رد؟! عن قراءة معاصرة للكتاب و القرآن (عربی) نشأة طبیان، سنی، دمشق: دارقטיبة، چاپ اول، ۱۴۱۲ق، ۱۴۳ص.
۱۸۶. كيف تحفظ القرآن (عربی) محمد الحبش، سنی، بيروت: دارالخیر، چاپ اول، ۱۴۰۷ ق، ۱۶۴ص.
۱۸۷. كيف نتأدب مع المصحف، كتابه...، محمدرجب فرجانی، سنی، دارالاعتصام، ۲۳۸ص.
۱۸۸. گامی در راه شناسائی قرآن (فارسی) میر خلیل سید نقوی، شیعه، تهران: انتشارات هدی، ۱۳۶۳ ش، ۲۹۸ص.
۱۸۹. گامی در سوی شناخت سور مکی و مدنی (فارسی) ناهید مشائی، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس تهران، ۱۳۷۲ش، ۲۳۸ص.
۱۹۰. لطائف البیان فی احکام و علوم القرآن (عربی) صابر غانم المنکوت، م ۱۹۴۵م، سنی، قاهره: مکتبه مدبولی، ۳۶۶ص.
۱۹۱. لغة القرآن، قاموس القرآن الکریم (عربی) احمد مختار عمر، سنی، کویت: مؤسسه الكویت، ۱۴۱۴ق، ۲۶۱ص.
۱۹۲. مباحث علوم قرآنی در المیزان (فارسی) اصغر زاهدی تیر، شیعه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی کرج، ۱۳۷۴ ش، ۴۰۲ص.
۱۹۳. مباحث فی علوم القرآن (عربی) صبحی صالح، سنی، بيروت: دارالعلم للملایین، چاپ هفدهم، ۱۹۸۸م، ۳۸۱ص؛ و نیز قم: نشر رضی (افست).
۱۹۴. مباحث فی علوم القرآن (عربی) مناع قطان، سنی، بيروت: مؤسسه الرساله، چاپ هشتم، ۱۴۰۱ق، ۳۹۸ص؛ و نیز قاهره: مکتبه وهبه، چاپ هشتم، ۱۴۰۱ق.
۱۹۵. مباحثی در علوم قرآن (فارسی) صبحی صالح، سنی، مترجم از عربی: محمد علی لسانی فشارکی، تهران: بنیاد علوم اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۱ش، ۲۵۴ص. عنوان اصلی مباحث فی علوم القرآن؛ ترجمه بخشی از آن با عنوان پژوهشی در باره قرآن و وحی، ترجمه محمد مجتهد شبستری، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۲ش، ۱۷۶ص.

۱۹۶. المجتبی فی علوم تتعلق بالقرآن (عربی) عبدالرحمن بن جوزی، م ۵۹۷ق، خطی، دارالکتب المصریة (مناهل العرفان ۱ / ۲۵) (کتاب دیگر مؤلف، فنون الافنان فی عجائب علوم القرآن است که با شماره ۱۰۵ گذشت).
۱۹۷. محاضرات فی علوم القرآن (عربی) نورالدین عتر، سنی، دمشق: مطبعة الداوری، ۱۴۰۷ق، ۲۳۱ص.
۱۹۸. مختصر الاتقان فی علوم القرآن (عربی) جلال الدین عبدالرحمن سیوطی، سنی، بیروت: دارالنفائس، چاپ سوم، ۱۴۱۰ق، ۱۹۷ص، مختصر کننده: صلاح الدین ارقه دان (ترجمه فارسی آن نیز با عنوان خلاصة الاتقان گذشت).
۱۹۹. مدخل الی تفسیر القرآن و علومه (عربی) عدنان محمد زرزور، سنی، دمشق: دارالقلم؛ بیروت: الدار الشامیة، چاپ اول، ۱۴۱۶ق. ۲۹۵ص.
۲۰۰. المدخل الی علوم القرآن و العلوم الاسلامیة (عربی) محمد امین فرشوخ، سنی، بیروت: دارالفکر العربی، چاپ اول، ۱۹۹۰م، ۲۴۸ص.
۲۰۱. المدخل الی القرآن الکریم (عربی) انور جندی، سنی، قاهره: دارالاعتصام، ۲۵۴ص.
۲۰۲. مدخل التفسیر (عربی) محمدفاضل لنکرانی، شیعه، تهران: مطبعة حیدری، چاپ اول، ۱۳۹۶ق، ۳۰۰ص.
۲۰۳. المدخل لدراسة القرآن الکریم (عربی) محمد محمد ابوشهبه، سنی، بیروت: دارالجیل، چاپ دوم، ۱۴۱۲ق، ۴۲۵ص.
۲۰۴. مذکره علوم القرآن (عربی) احمد احمد علی، مصر ۱۳۷۰ق.
۲۰۵. مرشد الخلان الی معرفة عدّ آی القرآن (عربی) عبدالرزاق علی ابراهیم موسی، سنی، بیروت: مکتبة العصریه، چاپ اول، ۱۴۰۹ق، ۲۵۴ص.
- * المرشد الوجیز الی علوم تتعلق بالکتاب العزیز — کتاب المرشد الوجیز.
۲۰۶. معجزه بزرگ، پژوهشی در علوم قرآنی (فارسی) محمد ابوزهره، سنی، مترجم از عربی: محمود ذبیحی، مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ اول، ۱۳۷۰ش، ۸۲۸ص. عنوان اصلی: معجزه الكبرى القرآن.
۲۰۷. معجزه الكبرى القرآن (عربی) محمد ابوزهره، سنی، بیروت: دارالفکر العربی، ۶۱۴ص.
۲۰۸. معرفة القرآن فی تفسیر المیزان (عربی) سید محمد حسین طباطبایی، شیعه، گردآورنده سید حمید محمودزاده حسینی، قم: انتشارات اسماعیلیان، چاپ اول، ۱۳۷۴ش، ۲۳۵ص.
۲۰۹. مع القرآن الکریم فی تاریخه و... (عربی) شعبان محمداسماعیل، سنی، دارالاتحاد العربی، ۵۵۱ص.
۲۱۰. مفهوم النص، دراسة فی علوم القرآن (عربی) نصر حامد ابوزید، سنی، مصر: الهیئة المصریة العامة، ۱۹۹۰م، ۳۵۹؛ و نیز بیروت: المركز الثقافی العربی، ۱۹۹۰م، ۳۱۹ص.
۲۱۱. مقدمتان فی علوم القرآن (عربی) مقدمه اول از مؤلف نامعلوم و مقدمه دوم از ابن عطیه است، قاهره: مکتبة الخانجی، ۳۲۰ص.

٢١٢. مقدمه آشنایی با قرآن (فارسی) کاظم کاظم زاده، شیعه، تهران: انتشارات اقبال، ١٣٦٠ ش، ٨٨ ص.
٢١٣. المنار فی علوم القرآن (عربی) محمد علی حسن، سنی، عمان: دار الارقم، چاپ اول، ١٩٨٣ م، ١٦٥ ص.
٢١٤. مناهج (معارج) العرفان فی علوم القرآن، سید احمد حسین امروی، م ١٣٢٨.
٢١٥. مناهل العرفان فی علوم القرآن (عربی) محمد عبدالعظیم زرقانی، بیروت: دارالکتب العلمیة، ١٤١٦ ق، ٢ جلد - ٤٨٥ « ٤٨٥ ص. تحقیق احمد شمس الدین، قاهره: داراحیاء الکتب: ٤٨٣ « ٤٥٢ ص. این کتابها بارها در بیروت و سوریه و مصر به چاپ رسیده است.
٢١٦. من روائع القرآن (عربی) محمد سعید رمضان البوطی، سنی، دمشق: مکتبه الفارابی، چاپ سوم.
٢١٧. من علوم القرآن (عربی) فؤاد علی رضا، بیروت: دار اقرأ، چاپ اول، ١٤٠٢ ق، ٢٣٩ ص.
٢١٨. من علوم القرآن (عربی) عبدالفتاح قاضی، سنی، قاهره: مکتبه الکلیات الازهریة، ١٣٩٦ ق، ١١٢ ص.
٢١٩. من علوم القرآن و تحلیل نصوصه (عربی) عبدالقادر حسن، سنی، قطر(دوحه): دار قطری بن الفجائه، ١٩٨٧ م، ٢٢٧ ص.
٢٢٠. من فیض القرآن (عربی) ابراهیم علی ابوالخشب، سنی، قاهره: مکتبه الانجلو المصریة، ١٩٨٥ م، ١٢٤ ص.
٢٢١. منهج الفرقان فی علوم القرآن (عربی) محمد علی، سنی، (مناهل العرفان ١ / ٣٥).
٢٢٢. موجز البیان فی مباحث القرآن (عربی) کمال الدین الطائی، بغداد، مطبعة سلمان الاعظمی، ١٣٩١ ق، ١٨٤ ص.
٢٢٣. موجز علوم القرآن (عربی) داود العطار، متولد ١٩٣٠، سنی، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ١٣٩٩ ق، ٢٠٠ ص؛ و نیز تهران: مؤسسه بعثت - مؤسسه القرآن الکریم، چاپ دوم ١٤٠٣ ق، ٢٠٠ ص.
٢٢٤. مورد الظمان فی علوم القرآن (عربی) صابر حسن محمد ابوسلیمان، سنی، بمبئی: الدار السلفیة، چاپ اول، ١٤٠٤ ق، ٢٤٦ ص.
٢٢٥. المیسر فی علوم القرآن (عربی) عبدالرسول الغفار، شیعه، بیروت: دار و مکتبه الرسول الاکرم، چاپ اول، ١٤١٥ ق، ٢٧٢ ص.
٢٢٦. نامه هدایت، مقدمه ای بر آشنایی با قرآن (فارسی) محمد مهدی رکنی، شیعه، مشهد: آستان قدس رضوی: ١٣٦٣ ش، ٣٥١ ص.
٢٢٧. النبأ العظیم، نظرات جدیدة فی القرآن (عربی) محمد عبدالله دراز، سنی، کویت: دارالقلم، چاپ دوم، ١٣٩٠ ق، ٢١٦ ص.
٢٢٨. نبذ من مقاصد الکتاب العزیز (عربی) عبدالعزیز بن عبدالسلام السلمی، سنی، دمشق: مکتبه الغزالی، چاپ اول، ١٤١٦ ق، ١٤٤ ص.

۲۲۹. نزول القرآن على سبعة احرف (عربی) مناع قطان، سنی، قاهره: مكتبة وهبة، چاپ اول، ۱۴۱۱ق، ۱۲۳ص.
۲۳۰. النص، السلطة، الحقيقة (عربی) نصر حامد ابوزید، سنی، بیروت: دارالبيضاء - المركز الثقافی العربی، چاپ اول، ۱۹۹۵م، ۲۸۷ص.
۲۳۱. النص القرآنی امام اشكالیة البنیة و القراءة (عربی) طیب تیزی، سنی، دمشق: دارالینابیع، ۱۹۹۷م، ۴۴۳ص.
۲۳۲. نظرات فی القرآن (عربی) محمد غزالی، سنی، قاهره: مؤسسه الخانجی، چاپ اول، ۱۳۷۷ق، ۲۷۶ص.
۲۳۳. نفحات من علوم القرآن (عربی) محمد احمد معبد، سنی، مدینه: مكتبة طیبه، چاپ اول، ۱۴۰۶ق، ۱۸۴ص.
۲۳۴. نکت الانتصار لنقل القرآن (عربی) محمد بن طیب بن محمد ابوبکر باقلانی، ۴۰۳ق، اسکندریه: منشأة المعارف، ۱۹۷۱م، ۴۴۵ص.
۲۳۵. نگاهى به علوم قرآنى (فارسی) محمدباقر ملكى میانجی، شیعه، م ۱۳۷۷ش، قم: نشر خرم، ۱۹۷ص. به اهتمام علی ملكى میانجی، این اثر ترجمه مقدمه تفسیر مناہج البیان و... از مؤلف می باشد که از سوی علی نقی خدایاری ترجمه گردیده است.
۲۳۶. الواضح فی علوم القرآن (عربی) مصطفى ديب البغا - محیی الدین ديب، سنی، دمشق: دارالکلم الطیب - دارالعلوم الانسانیة، چاپ اول، ۱۴۱۷ق، ۳۳۶ص.
۲۳۷. الوجیز فی علوم القرآن (عربی) وضاح الخطیب، سنی، دمشق: دارالنابعه، ۱۲۶ص.
۲۳۸. الوحی و القرآن (عربی) عبدالحمید ابراهیم سرحان، قاهره: الهیئة المصریة العامة للکتاب، ۱۹۹۳م، ۱۶۵ص.
۲۳۹. الوحی و القرآن (عربی) محمد حسین ذهبی، سنی، قاهره: مكتبة وهبة، چاپ اول، ۱۴۰۶ق، ۱۶۱ص.
۲۴۰. ویژگیهایی از قرآن مجید (فارسی) شکرالله جهان مهین، شیعه، تهران: انتشارات برهان، ۱۳۶ص.
۲۴۱. الهادی فیما یحتاجه التفسیر من المبادی (عربی) هادی کاشف الغطاء، متولد ۱۳۷۳ق، نجف: مطبعة الآداب، چاپ اول، ۱۹۸۹م، ۲۵۷ص.
۲۴۲. الهدف من نزول القرآن و آثاره علی منهجه فی التفسیر (عربی) سید محمدباقر حکیم، شیعه، قم: مؤسسه امام حسین(ع) ۱۴۱۲ق، ۱۶۳ص.
۲۴۳. هدی الفرقان فی علوم القرآن (عربی) غازی عنایة، سنی، بیروت: عالم الکتب، چاپ اول، ۱۴۱۶ق، ۴ جلد در ۲ مجلد، ۳۱۹ « ۲۷۷ » ۳۶۰ « ۳۵۲ » ص.
۲۴۴. هفده گفتار در علوم قرآنی (فارسی) ابوالفتوح رازی - ملامحسن فیض کاشانی - محمد جواد بلاغی، شیعه، تهران: انتشارات بدر، چاپ اول، ۱۳۷۰ ش، ۴۰۲ص. این اثر گردآمده مقدمه کتابهای:

تفسیر صافی، محجۀ البیضاء، تفسیر آلاء الرحمن و تفسیر روض الجنان است که توسط سید حسین
حسینی ترجمه و تهیه گردیده است.
۲۴۵. درسنامه علوم قرآنی (فارسی) حسین جوان آراسته، شیعه، قم: انتشارات دفتر تبلیغات
اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۷ ش.